

Dalibor Petrović “Društvenost u doba internet”

Apr 15, 2015 - Intervju

Dalibor Petrović na promociji knjige “Društvenost u doba internet”
- Institut za sociološka istraživanja -

Interpretativna fleksibilnost **interneta** dovela nas je do automatizma po kome je u posmatranju ovog fenomena poželjno krenuti od “negacije”, ili **od loših zapažanja**. Postaje pomodno da se koriste negativne stereotipije tako da mnogi predviđaju tamnu budućnost preuveličavajući trenutne tendencije interneta.

Mada, iz moje perspektive, nismo mnogo pogrešili ukoliko se krećemo po ovoj utabanoj stazi izgleda da je (ne)znalačka energija ovakve percepcije već potrošena. Ono što nam svima, ipak, nedostaje je objektivni prikaz jedne žive pojave kakva je internet. Knjiga “**Društvenost u doba interneta**” **dr Dalibora Petrovića** daje prikaz nezavisan od vrednosnih sudova. Ovaj **sociolog** objektivno istražuje “Na koji način i u kojoj meri se savremene informaciono-komunikacione tehnologije, a posebno internet, integrišu u postojeći obrazac društvenosti i kakva je njihova društvena funkcija.” Zaključci njegove doktorske disertacije, iz koje je i proizašla knjiga o kojoj govorimo, su podsticajno provokativni, posebno ako ne zanemarimo činjenicu da smo još uvek u ranoj fazi proćavanja interneta. Ovoga puta, u razgovoru sa autorom izaći ćemo iz okvira ove knjige i bez grafikona i tabela pokušati da razumemo vreme u kome živimo.

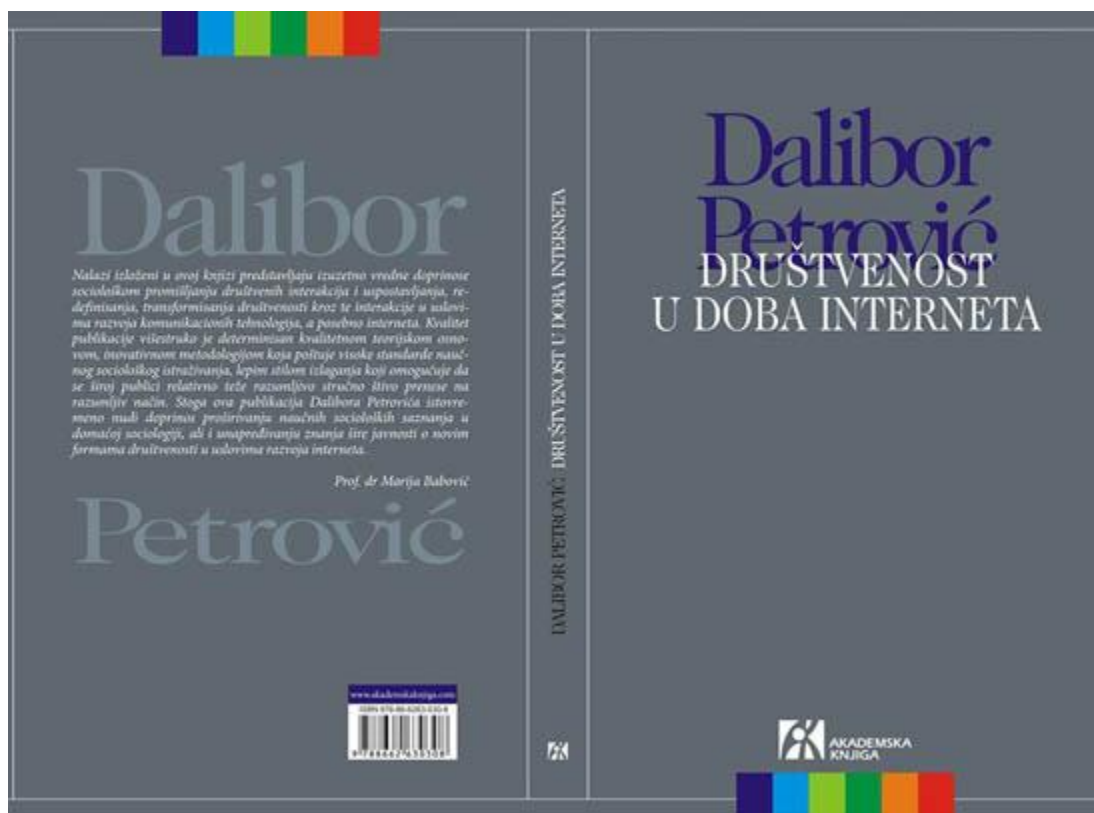
Živimo u vremenu u kome prostor i vreme ne znače ništa, zastrašujuće zvuči ovo poništavanje?

Dalibor Petrović: Naravno, ako gledamo iz perspektive modernog čoveka koji vreme meri satima a prostor kilometrima promene su dramatične, ali ništa manje dramatične od onih kada je

predmoderni čovek morao da nauči da se protok vremena ne meri izlascima i zalascima sunca a prostor danima pešačenja ili jahanja. Nakon desetina hiljada godina tokom kojih se život običnog čoveka nije puno razlikovao od života njegovih predaka, mi smo u poslednjih nekoliko stotina godina na putu koji zovemo modernizacija i koji zauvek briše predmoderne ali i naknadno uspostavljene moderne obrasce života. Živimo u doba radikalizacije modernizacije koja dovodi do takvog ubrzanja naših života da rutine oko kojih se naša svakodnevnica organizuje sada nemaju vremena da se uspostave budući da ih nove zamenjuju a ove opet bivaju zamenjene novima. Ova spirala promena sve je uža i brža i u tome se ogleda drama modernog čoveka.

Internet danas zauzima značajno mesto u svim onim društvenim odnosima u kojima smo nekada koristili direktnu komunikaciju. Čini se trivijalnim pitanje da li je to dobro ili loše, ali da krenemo sa tim pitanjem, ili nam bar pojasnite zašto imamo potrebu da se pitamo o dobrim i lošim stranama Interneta, kao da zanemarujemo činjenicu da je sve u našim rukama, u našim odlukama?

Od kada postoje tehnologije ljudi ih interpretiraju u utopijskim i distopijskim tonovima. Nil Postman kaže da tehnologije uvek daju i uvek oduzimaju, nema win win kombinacije. Tako je i sa internetom, on daje okvir za permanentnu komunikaciju, odnosno mogućnost da sve ljude koje poznamo uvek imamo samo na jedan klik daleko ali daje i mogućnost da održavamo vezu sa nekim a da ga praktično nikada ne vidimo. To su krajnosti koje karakterišu komunikacione potencijale interneta ali napominjem, to su samo krajnosti, i ništa više od toga. U realnosti, komunikacija putem interneta se odvija između ovih polova a veoma retko na njima samima.

Već u uvodu knjige predstavljate nam klackalicu koju je vredno objasniti našim čitaocima: “U središtu naših društvenih života nalazi se jedan veliki paradoks. S jedne strane, naša dostupnost jednih drugima nikada nije bila veća, dok s druge strane, među nama nikada nije bila prisutnija bojazan od sve veće društvene izolovanosti.”

U ovom slučaju ja sam samo prepoznao jednu nepobitnu činjenicu i jedan, čini mi se, preovlađujući utisak. Ova činjenica i ovaj utisak su logički nespojivi ali su još jedan dokaz da se naš moderni život ne može objasniti pukom logikom. Mi smo zaista danas povezani komunikacionim tehnologijama bolje nego ikada ali očigledno da tehnologije nisu dovoljne da nam povrate osećaj suštinske povezanosti. Ali isto tako, to onda znači da komunikacione tehnologije, odnosno internet, nema ni moć da nas otuđi, što nas navodi na zaključak da se ovde radi o obrnutoj logici od one koja dominira u javnom diskursu. Nismo mi otuđeni zato što rabimo internet kao sredstvo za komunikaciju već rabimo internet kao sredstvo za komunikaciju zato što smo otuđeni. Drugim rečima, ovde se radi o pomenutoj spirali sa početka intervjua. Modernizacija kida naše društvene veze, mi konstruišemo tehnologije da nam pomognu da prevaziđemo posledice modernizacije, ove tehnologije rešavaju jedan problem ali stvaraju novi, za koji mi opet smišljamo nove tehnologije i tako u krug. Mi smo, kroz kreativnu apropijaciju interneta konstruisali tehnologiju komuniciranja po meri već otuđenog čoveka XX veka u želji da mu (nam) omogućimo da uslovima radikalne modernizacije uspe da sačuva svoje društvene veze. Ali kreirajući novu tehnologiju komuniciranja, mi redefinišemo standarde onoga što jeste poželjni obrazac komunikacije sve više ga upodobljavajući novim komunikacionim tehnologijama.

Tehnologija nastaje u prilog društva. Od čega sve zavisi da li će neka tehnologija prevladati?

To je izuzetno kompleksno pitanje oko kojeg su napisani tomovi i tomovi socioloških i filozofskih studija. Najjednostavnije rečeno, u perspektivi koja je bliska i mojim stanovištima, tehnologija nastaje u krilu društva kroz dugotrajan proces interakcije, što podrazumeva i saradnju ali i suparništvo, društvenih aktera koji u skladu sa svojim interesima, potrebama, vizijama i željama promovišu različita tehnološka rešenja. To koje će rešenje prevladati može zavistiti od snage samih aktera, inovativnosti date tehnologije, državne regulacije, ekonomskih interesa, potreba korisnika, itd. U tom kontekstu, mene posebno interesuju prosečni korisnici kao kreatori tehnologije i tu je internet paradigmatičan primer. Gotovo sve najvažnije elemente za omogućavanje komunikacije na internetu kreirali su sami korisnici, bilo da govorimo o hardveru, recimo modemu, ili da govorimo o softveru, poput instant mesindžera ili platformi za društveno umrežavanje.

Postoji otpor prema novim tehnologijama tako da se suočavamo sa dubokim nepoverenjem prema internetu. Šta je stub takve generalizacije?

Svaka se tehnologija u počecima svoje primene suočava sa otporima, tako da ni nove tehnologije komuniciranja nisu izuzetak. Mnogi ljudi, pre svega stariji ili lošije obrazovani, boje se da neće biti u stanju da se dovoljno edukuju za primenu ovih tehnologija pa ih zbog toga, po principu ”grožđe je kiselo”, odbacuju. Sa druge strane i nove tehnologije, za razliku od nekih starijih, su često i same nedokučive i neuhvatljive budući da se stalno razvijaju i inoviraju, tako da je nekada i iskusnijim korisnicima teško da „pohvataju“ sve njihove elemente. Ne treba takođe smetnuti sa

uma ni činjenicu da je internet prva tehnologija koja omogućava interakciju u virtuelnom prostoru. Praktično sama interakcija proizvodi virtuelni prostor interneta koji se nadovezuje na realni prostor u kome smo navikli da funkcionišemo. I dok naša deca, ili digitalni urođenici, kao ih Mark Prenski naziva, odrastaju praktično ne praveći razliku između virtuelnog i realnog prostora, jer podjednako borave i u jednom i u drugom, mi malo ili više stariji teže se navikavamo na ovaj vid interakcije. Naime, u realnom prostoru svaka društvena interakcija ukotvljena je u neki društveni kontekst koji daje okvir toj i takvoj interakciji dok u virtuelnom prostoru interneta dekontekstualizovani društveni odnosi, jednim klikom miša, iskaču pred nas. To samo po sebi nije dobro niti loše, jednostavno je drugačije, i zahteva nove strategije kreiranja i održavanja društvenih odnosa.

Internet igra važnu ulogu u procesu društvenog umrežavanja pojedinaca. Gde će nas, po vama, odvesti permanentna komunikacija? Vaš najnoviji tekst upečatljivog naslova "Otmica intime", počinje rečenicom "Zbog toga što su nas veliki mediji tome naučili, mi sada u strahu od zaborava mahnito beležimo svaki delić naših života."

Permanentna komunikacija je samo posledica a ne uzrok onog što nam se dešava. Pravo pitanje je gde će nas odvesti modernizacija a tehnologija će uvek biti njen pratilac i podstrekač. Permanentna komunikacija je samo pokazatelj koliko je objektivno ubrzan naš život i koliki strah imamo da će nas bujični tokovi modernizacije potpuno izolovati od društvenog konteksta u kome smo stasali, bilo da govorimo o ljudima, mestima, kulturi, utiscima. Ništa više nema trajnost i sve može nestati u trenu ili je makar takav osećaj koji nas sve više obuzima. Kako bi rekao Zigmunt Bauman, konačno smo dosegli večnost ali ne zato što živimo duže, već zato što živimo brže. Međutim, u toj brzini mi ne samo da zaboravljamo jedni na druge, jer nemamo vremena za sećanje, mi bivamo otrgnuti jedni od drugih jer više nemamo vremena ni za sadašnjost.

Ivana Mitrović Cvetanović